

S-a comemorat centenarul morții poetului național. Ceaușescu și-a continuat vizita de lucru de două zile pe ogoarele din sudul țării. „Reportajele” vizitei sale au fost „materiale oficiale”, reproduse identic de toate ziarurile cu regim de cotidian.

A fost „Eminescu” de Ceaușescu
„Înaltă prețuire poetului național” a titrat Scinteia în ziua centenarului

morții lui Eminescu. Adică Mihai Eminescu era marele poet al românilor, deoarece era prețuit de însuși secretarul general al partidului. Iar lauda lui Ceaușescu, ca totdeauna, a fost și mobilizator îndemnat. Cinstind memoria lui Mihai Eminescu, să facem totul pentru a asigura înfăptuirea neabătută a programului partidului de construcție socialistă... și rândurile curg, fără punct, până la „visul de aur al omenirii”. O frază de... 86 de cuvinte! Citatul Scinteia din

Ceaușescu, în capul omagiilor aduse lui Eminescu.

Reportaj oficial

Deși vizite de lucru făcea Ceaușescu de mai multe ori în cuprinsul unui an, iar centenarul morții poetului național e unul singur, ziarele au „deschis” cu vizita lui de lucru în țară.

(Continuare în pag. a II-a)

CENTENARUL MORȚII POETULUI NAȚIONAL

Criticul și istoricul literar Valeriu Răpeanu își amintește că luna iunie 1989 a stat sub semnul aniversării a 100 de ani de la moartea lui Mihai Eminescu. În afară de obișnuitul festivitate care caracterizează evenimentele în care regimul era implicat, momentul a reprezentat și oportunitatea de a fi tipărite și puse la dispoziția marelui public textele eminesciene interzise. „A fost o aniversare obișnuită la 15 iunie. La 15 iunie însă s-au întâmplat mai multe evenimente”, își amintește domnul Răpeanu. „Mă voi referi la evenimentele editoriale, anume, apariția ediției «Poezii de Mihai Eminescu», continuă criticul. Este vorba despre o ediție anastatică (o reproducere în facsimil a cărții, reproducere realizată prin fotocopiere - n.r.), cunoscută și sub numele de «Ediția lui Titu Maiorescu» și tipărită în 1989. „Importanța volumului apărut în 1989 constă în faptul că se publica pentru prima dată poezia Doina.”

Pentru eminescologi, aceste evenimente editoriale au reprezentat punerea în circulație, în condiții științifice, a primelor ediții din Mihai Eminescu. Pentru publicul cât de cât avizat, a însemnat posibilitatea de a avea acces firesc la un text interzis, poezia Doina.

„Tot în anul 1989, ne-a declarat eminescologul, a apărut și volumul X, «Publicistica», cu care se încheia ceea ce s-a numit Ediția Critică Eminescu, întemeiată de Perpessicius în anul 1939, la Editura Fundațiile Regale. Ediția cuprinde 14 volume care, din cauza cenzurii, de la volumul al 9-lea nu au mai apărut în ordine. Astfel, volumul «Opere IX», apărut în 1980 sub egida Editurii Academiei și a Muzeului Literaturii Române, a fost practic retras din circulație, deoarece articolele lui Eminescu au fost acuzate de antisemitism, antisemitism și o viziune reacționară asupra societății românești. Dar visul lui Perpessicius de a avea tipărită opera lui Eminescu cu ocazia centenarului s-a împlinit, cu toate avaturile legate de tipărirea ei după 1944. Astfel, volumul al IV-lea, «Postume», a fost și el retras, după o notă violentă apărută în ziarul Scinteia și care cerea ca ediția să nu fie îngrijită doar de Perpessicius, ci de un colectiv. Marele eminescolog era acuzat de idealism și de lipsă de spirit critic. Cei care l-au cunoscut pe Perpessicius știm suferințele pe care i-le-a publicat acest articol și numai tenacitatea sa a făcut ca să continue volumele 5 și 6, ultimul publicat în 1963. În apariția celorlalte volume Perpessicius nu a mai fost implicat și pentru că starea sănătății sale se deteriorase, iar vederea îi slăbise foarte mult.”

Poezia interzisă

Miza publicării acestei ediții sub formă anastatică a fost tocmai posibilitatea apariției acestui text eminescian, iar momentul centenarului morții poetului a reprezentat o ocazie propice. „Tot cu acest prilej, continuă domnul Răpeanu, Editura Eminescu a trimis la tipar volumul «Mihai Eminescu - proză și versuri», tot ediție anastatică, reprezentând ceea ce a rămas cunoscut în istoria literară ca ediția V.G. Morțun, apărută la Iași, în anul 1820. Ediția Morțun este a doua, după cea a lui Titu Maiorescu, apărută în 1820, dar ea fusese pusă în lucru mai de mult, apărând însă abia după moartea

(Continuare în pag. a II-a)

Peste două treimi din spațiul primei pagini a ziarului Scinteia din 15 iunie era ocupată cu imagini și texte cu și despre Nicolae Ceaușescu

„Cinstind memoria lui Mihai Eminescu, să facem totul pentru a asigura înfăptuirea neabătută a programului partidului de construcție socialistă, pentru înflorirea conștiinței artistice și culturale românești, pentru sporirea forței sale educative, a mesajului său profund umanist, revoluționar, să creăm și să dam povestirilor noastre și călătorim împreună pe drumul progresului și înălțării patriei, rădăcinii conștiinței socialiste, direcțiilor înaltelor fructuri ale omului nou, unității, înălțării conștiinței și a omului și umane societăți, al visului de aur al omenirii - comunismului!”

NICOLAE CEAUȘESCU

ÎNALTĂ PREȚUIRE POETULUI NAȚIONAL

Emoționante omagii consacrate Luceafărului poeziei românești. Mihai Eminescu

Eminescu de partid și de stat

Două mari dificultăți, amândouă părănd astăzi de ordinul azilului psihic, au fost de invins la România literară pentru pregătirea numărului special Eminescu din iunie 1989, când se împlineau 100 de ani de la moartea poetului.

Cea dintâi a fost alegerea unei ilustrații pentru prima pagină. O fotografie a lui Eminescu, desigur, se stabilise în redacție. Rămânea de văzut care anume, cea „clasică”, feciorelnică, vișător androgină ori cea de mustacios adult burghez, prematur îmbătrânit. Mai exista și varianta unei reproduceri a unei picturi, a unui desen ori a unei statui.

Ambele soluții erau cuminți, aproape școlarești, dar asta dinadins, pentru a nu se da ideii celor care se ocupau de „îndrumarea” noastră, Secția de presă a Comitetului Central și Direcția pentru edituri și publicațiile culturale din Consiliul Culturii și Educației Socialiste. Cine știe ce le-ar mai fi putut trece prin cap dacă ieșeam din perimetrul stereotipurilor...

Dar nu luasem în calcul constanta epocii, imprezvizibilul nebulniei de partid și de stat. Ilustrația primei pagini a numărului comemorativ avea să devină o dificultate, fiindcă până și ideea de a se deschide revista cu fotografia altui personaj decât Ceaușescu, oricine ar fi fost acel personaj, oricând

ar fi trăit el și oricare ar fi fost motivația opțiunii, părea un atentat la cultul personalității.

Pe vremea aceea, România literară avea un tiraj de vreo 24.000 de exemplare, tiraj plafonat din cauza lipsei de hârtie, iar oficial România avea peste 22 de milioane de locuitori; dacă noi publicam pe prima pagină fotografia lui Eminescu și nu pe a lui Ceaușescu, am fi știrbit grav prestigiul Conducătorului, l-am fi umbrat imponderabil, i-am fi creat în mod criminal o concurență, chiar dacă doar una simbolică, fiindcă nifericatul Eminescu era mort de un secol. De aceea, înainte de vreo zece zile, poate chiar două săptămâni de data scoaterii numărului special, „indicțiile” venite de la cele două „foruri” erau fără echivoc: pe-a-nțăia Tovarășul, iar Eminescu în interior, pe-a doua, pe-a treia, unde vrem, ce vrem și de câte ori vrem. Pe-a-nțăia însă nici un Eminescu!

Bietul Roger Câmpeanu, secretarul general de redacție, om care văzuse multe în viața lui, nu-și mai revenea din uluire. Apucase sfârșitul stalinismului, valurile succesive ale miniliberizărilor, fusese, alături de George Ivașcu, unul din artiștii revistei Contemporanul din gloriosul deceniu al șaptelea.

(Continuare în pag. a II-a)

Securitatea și volumul X din Opere

În anul centenarului morții lui Mihai Eminescu s-a tipărit și volumul X din seria „Opere” - ediție critică inițiată de Perpessicius în anul 1963 și apărută la Editura Academiei RSR. Povestea reeditării operei lui Eminescu în timpul regimului comunist este complexă și intim legată de însăși istoria țării. După 1990 a fost spusă în mai multe variante și, probabil, va fi scrisă de specialiștii în istorie și literatură. În mediile literare și nu numai circula și versiunea ca Securitatea s-ar fi amestecat în tipărirea volumului X din „Opere”, cel care conține articolele publicate de Eminescu în ziarul Timpul între 1 noiembrie 1877-15 februarie 1880.

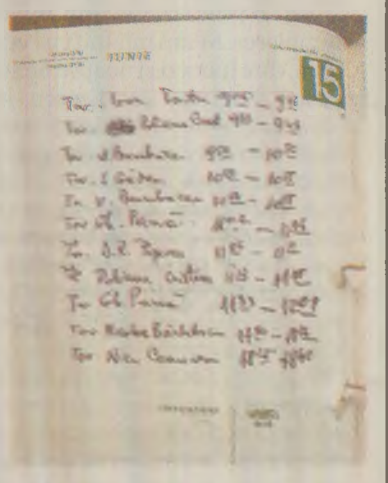
După 100 de ani de la moartea sa, autoritățile de atunci se temeau că publicistica poetului național ar avea consecințe la nivel internațional - că ar putea afecta relația bilaterală a României cu Uniunea Sovietică și cu Israelul. (În acest caz pentru că unele articole scrise de Eminescu au fost calificate drept antisemite.) Versiunea implicării serviciilor secrete ale regimului de la București în editarea articolelor semnate de Mihai Eminescu în presa sfârșitului de veac XIX este susținută de criticul literar și editorul Dan Zamfirescu, a cărui cooperare cu Securitatea a fost confirmată de dumnealui însuși în repetate rânduri. (C.D.)

Referitor la apariția în 1989 a volumului X din opera lui Eminescu, domnia sa ne-a spus: „Era cât pe ce să nu apară acest volum. Operațiunea a început la 15 iunie. M-am întâlnit pe stradă cu Vatamaniuc (coordonatorul volumului, n.r.), care se plângea că n-a pornit nimic, că nu s-a cules nici o foaie.

(Continuare în pag. a II-a)

Agenda Elenei Ceaușescu

După rânduiala țărănească, femeia are grijă de casă, iar bărbatul de ogradă și ogor. Cam așa pare că partajaseră conducerea țării Nicolae și Elena Ceaușescu. El mergea peste hotare, în vizite de lucru prin țară și pe șantierele Capitalei, iar ea bucatărea cadrelor, învățămintul, cultura și alte treburi „interne”.

Joi, 15 iunie, era a doua zi consecutivă cu Cabinetul 1 gol. Ceaușescu plecase în campania agricolă de vară. Iar în agenda Elenei Ceaușescu intervenise o schimbare. În ambele zile, Poliana o vizitase nu o singură dată, cum făcuse de obicei, ci de câte două ori. Sălcăuțideia și atitudinea ei respectuoasă erau agreate de toți demnitarii care frecventau Cabinetul 2. Știau însă și că Elena Ceaușescu nu-i ținea pe aproape pe aceia care n-o „informau”. Bunăoară, după festivitățile de la Ateneu, Poliana venise la Elena Ceaușescu. Așa conveniseră dimaite, o chemase ea ori se invitase Poliana - nimeni nu știe. Dar după discuția ca între femei, secretarul cu propagandă, Constantin Olteanu, fusese apelat de Cabinetul 2 și întrebât despre festivitate. Noutăți nu erau - cuvântaseră toți vorbitorii după programul cunoscut și aprobat de Tovarășa. Liber nu se exprimasă nici unul, au citit ce pregătiseră. „Lasă că nu trebuia să vorbească toți ăia”, adică literații - fusese comentariul final al Elenei Ceaușescu.

La 15 iunie, dintre cei cu responsabilități de ziua poetului național,

Lovinia BETA

Noutatea adusă de centenarul morții lui Eminescu a fost repunerea în circuitul public a poeziei „Doina”. După intrarea României în sfera de influență sovietică fuseseră epurate referirile de orice natură la Basarabia și Bucovina, cele două provincii cândva românești încorporate URSS. Printre victimele „corectitudinii politice” specifice acelor vremuri s-a numărat și „Doina” eminesciană. În versurile ei se aflau cuvintele „Nistru” și „Hotin”.

Doina

De la Nistru pân' la Tisa
Tot Românul plânsu-mi s-a,
Că nu mai poate străbate
De-atata străinătate.
Din Hotin și pân' la Mare
Vin Muscalii de-a călare,
De la Mare la Hotin
Mereu calea ne-o ațin;
Din Boian la Vatra Dormii
Au umplut omida cornii,
Și străinul te tot paște
De nu te mai poți cunoaște.
Sus la munte, jos pe vale
Și-au făcut dușmanii cale,
Din Sătmăr până în Săcele
Numai vaduri ca acele.
Vai de biet Român săracul!
Îndărât tot dă ca racul,
Nici îi merge, nici se ndeamnă,
Nici îi este toamna, toamnă,
Nici e vara vara lui,
Ți-i străin în țara lui.
De la Turmu'n Dorohoi
Curg dușmanii în puhoi
Și s'azăș pe la noi;
Toate cântecele pier,
Sboară paserile toate
De neagra străinătate;
Numai umbra spinului

CALENDAR

15 iunie (Joi)
Soarele a răsărit la 5:30, a apus la 21:02
Luna a răsărit la 17:36, a apus la 2:32
Sărbătoare creștină: Sfântul Prooroc Amos; Sfântul Iisihie; Fericitul Ieronim și Augustin al Hiponei.

S-a întâmplat la 15 iunie 1989

● Un trauler scoțian, care se afla în zona insulelor Shetland și Orkney, din Atlanticul de Nord, s-a scufundat după ce s-a lovit de o stâncă subacvatică. Un marinar și-a pierdut viața și alți patru au fost dați dispăruți;

JURNALUL OMULUI SIMPLU

Bancuri interzise

În '89, Marius Constantin era elev în clasa a VI-a la Școala Generală nr. 4 din Curtea de Argeș. Iși amintește zarva pe care a provocat-o atunci un banc cu Nicu Ceaușescu pe care, copil fiind, l-a spus prietenilor de joacă. „În fiecare zi ne străngeam în fața blocului și formam trei grupuri, după vârstă: grupul celor mari, licenții, din care făcea parte fratele meu, apoi mijlocii, cei care eram în clasele V-VIII și, cea de-a treia categorie, picii, pe care îi priveam, desigur, de sus. Într-o zi vine la bloc un băiat, Bebe, care terminase liceul și nu locuia în zonă. Noi îl priveam ca pe un zeu: era bătuș și spunea bancuri de tot felul. Fiește că stătea doar în grupul celor mari și ei erau primii care auzeau cele mai

noi bancuri. La fel s-a întâmplat și în ziua cu pricina, iar mezinii grupului celor mari, printre care și fratele meu, ne-au spus bancul și nouă, mijlociilor. Iată cum suna bancul: Un Mercedes trece cu 100 km/h pe șosea. Un milițian îl oprește. Milițianul: Știi cu ce viteză mergeai? Soforul: Cu 100 km/h. M: Te-ai dat dracu! Arată-mi permisul! Ș: N-am! M: Te-ai dat dracu! Ai băut? Ș: Da. M: Te-ai dat dracu! Cum te cheamă? Ș: Nicu. M: Nicu și mai cum? Ș: Ceaușescu. M: M-am dat dracu!

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALE PERSONALE

15 IUNIE

De la Hurezeanu, via Wolf von Aichelburg și Sorin Antohi: Al. Călinescu s-a alăturat Scrișorii celor șapte, iar Radu Enescu se pregătește s-o facă.

Iunie - centenarul Poetului național; iunie, slavă oficială - sunt aclamați stăpânii, nu Poetul.
La Iași, o ploaie cumplită, rece, face din pelerinajul contemporanilor prilejul unui rest mizer de sărbătoare: o bețivăneală iefină, o proslăvire strămtorată, comandată.
Iașiul pe care voiam să-l revăd (n-am mai fost acolo de vreo 12 ani) rămâne acum, la întoarcere, o tristețe mai mult. Prin trâmbele ploii abia

zăresc Cetățuia și Galata, Sf. Nicolae Vechi, Trei Ierarhi și Golia. Incolo, tot blocuri și iar blocuri care zidesc orizontul, care închid oamenii în celule de beton urâte: demolări, în tot centrul Iașilor și „stilul” noilor construcții, aceleași, de la centru, de la București. „Stilul mausoleic”, monumentalul greoi, neversimil împopotonat cu tot felul de colonete, capituluri, grilaje de fier forjat. O comună, Negrești de Vaslui (pe urmele lui Eminescu, revizor

școlar), devine „orașel agroindustrial”, adică este distrus la fel ca satele din zona Snagovului. Și la Iași, aceleași crazi, aceleași lipsuri, aceeași mizerie: strada mare le scoate la vedere, „le pune în lumină”. Niște oficiali grași, bine dresați „de centru”, sunt zbrbi pe pogoanele lor de putere, așa cum face dictatorul pe moșia lui personală - țara.

(Continuare în pag. a II-a)

Eminescu de partid și de stat

(Urmare din pag. 1)

Venise la România literară tot împreună cu Ivașcu, după ce, urmare a încercării de nou înghet din 1973, acesta fusese deplasat la noi, iar Contemporanul, transformat peste noapte într-o ilizibilă fituică având oficial rolul de a populariza știința și ateismul. George Ivașcu murise însă în vara lui 1988, iar de atunci România literară căpătase și mai mult aspectul unui fort asediat, cu apărătorii tot mai împuținați și tot mai obosiți. Se făcea anul de când revista nu avea șef. Oficial, România literară era condusă de un consiliu fantomatic, în fruntea căruia se găsea președintele Uniunii Scriitorilor, Dumitru Radu Popescu. În realitate, revista era făcută de un triumvirat - Roger Câmpeanu, secretarul general de redacție, Ion Horea, redactor-șef adjunct, și Gabriel Dimisianu, responsabilul paginilor de critică și istorie literară. Dimisianu fusese redactor-șef adjunct din 1968 până în 1984, când demisionase pentru a protesta față de hărțuirea soției sale de Securitate, Ion Horea, colegul lui de birou de altfel, acceptase să-l înlocuiască, dar cu condiția ca Gabriel Dimisianu să aibă în continuare, chiar dacă neoficial, același rol în facerea revistei.

În lungi discuții oligofrenice, și Roger Câmpeanu, și Ion Horea, și Gabriel Dimisianu încercau să-și convință interlocutorii de la Secția de presă și de la Consiliul Culturii că numărul comemorativ trebuie să aibă pe prima pagină fotografia lui Eminescu. Acești interlocutori nu erau însă nici idioți, nici nebuni. Nu era deloc nevoise să li se explice în termeni potriviti pentru inapoiții mental de ce la centenarul morții lui Eminescu principala revistă literară a țării trebuie să publice pe prima

pagină fotografia lui Eminescu, așa cum făceau, cu o înfinită și nevroțică răbdare, cei trei colegi. Dar acești interlocutori erau birocrati de partid și de stat, ceea ce îi făcea complet surzi și orbi la evidențe și la bun-simț, dacă evidentele și bunul-simț intrau în contradicție cu linia partidului. În linia partidului era, în acel moment, reductibilă la o lozincă gen „Totul pentru El, totul pentru Eal”. Mai ales că reînțepuseră să circule zvonurile despre o posibilă înlocuire tactică a Tovarășului cu Tovarășa la Congresul din toamnă al partidului. Un caz clar: nici un Eminescu pe-a-nțăia, ci Tovarășul și care, în mod misterios, avea să fie totuși suspendat înainte de câteva ore de tipărire a celui număr comemorativ, ceea ce a dat redacției un perfect stupid sentiment de victorie.

A doua dificultate decurge din aceeași trecere a lui Eminescu în patrimoniul de partid și de stat. Pentru articolele din numărul comemorativ ni se transmitea, esențială trebuie să fie actualizarea. În esența esențialului era de asemenea simplă: Eminescu prefugase Epoca Ceaușescu. Asta visase el, la asta năzuiise, iar Tovarășul era, nici mai mult, nici mai puțin, desăvârșită intrupare a idealului eminescian. Pentru că, în definitiv, a vorbi și scrie despre Eminescu însemna a vorbi și scrie despre Ceaușescu.

De aceea, probabil, nici nu a catadescit Ceaușescu să onoreze cu prezența lui „simpozionul” ținut la Ateneu, acolo unde numele lui avea să fie rostite mai des decât cel al poetului. Eminescu devenise prea mic pentru el. Și astfel Eminescu avu ghinionul ca atât centenarul nașterii, cât și cel al morții sale să se petreacă sub semnul comunismului, servil stalinist în 1950, senil naționalist în 1989.

Mircea IORGULESCU

Nicolae Ceaușescu avea primul cuvânt de spus privind memoria lui Mihai Eminescu, în numărul comemorativ al României literare

Centenarul morții poetului național

(Urmare din pag. 1)

Mulțumiri lui Ceaușescu pentru Eminescu

Domnul Valeriu Răpeanu este unul dintre participanții la sesiunea de comunicări care a avut loc la Ateneul Român, la 13 iunie 1989. „S-a crezut că vor participa la această sesiune Nicolae Ceaușescu și Elena Ceaușescu, își amintește criticul literar. A fost un zvon. În orice caz, s-a citit o scrisoare din partea lui Nicolae Ceaușescu. Au vorbit Suzana Gădea, președintele Consiliului Culturii, D.R. Popescu, președintele Uniunii Scriitorilor, Dumitru Ghișe, președintele Academiei de Științe Sociale și Politice, Ion Dodu Bălan, critic, Constantin Ciopraga, profesor universitar la Iași, Eugen Todoran, care era profesor universitar la Timișoara, Hajdu Gezo, scriitor de la Târgu-Mureș, poetul Cezar Baltag. La sfârșit i s-a trimis o scrisoare lui Ceaușescu, prin care i se mulțumea și era omagiat pentru acest eveniment, așa cum se obișnuia în astfel de ocazii. Ceea ce a urmat pe cei prezenți în sală, și chiar discutând acest lucru cu prietenul meu, criticul Zigu Ornea, este faptul că nu a fost chemată să vorbească doamna Zoe Dumitrescu-Busulenga, cel mai important eminescolog din acea vreme și care nu a fost invitată nici în prezidiu. Singura explicație pe care ăș putea-o da este că nu era agreată de forurile superioare.”

În după-amiază aceleiași zile, au avut loc, la Sala Palatului, alte două secțiuni de comunicări științifice. „Au vorbit istorici, profesori, cercetători din toată țara: D. Păcuraru, Mircea Tomuș, D. Vatamaniuc, Z. Ornea, Zoe Dumitrescu-Busulenga. A fost o adevărată sesiune științifică, nemaiexistând constrângeri impuse celor care au vorbit la Ateneu și care trebuia să citeze numele Elenei și al lui Nicolae Ceaușescu.”

La mormânt

În afara de aniversările oficiale, putemic marcate politic, la 15 iunie 1989 oamenii au mers spontan la mormântul poetului, unde au depus flori. Profesorul Răpeanu își amintește așa zic. „Mai important decât depunerile oficiale este faptul că la cimitirul Bellu, indiferent de structura politică-socială a țării, de 15 ianuarie și de 15 iunie, anonomi vin și depun flori. Acest lucru s-a întâmplat și în anul 1989”. Eminentologul Nicolae Georgescu ne-a declarat că, în '89, de centenar, a asistat la „un fenomen popular extraordinar. A fost mare răbufnire, cum n-am mai văzut. E extraordinar ce s-a întâmplat la Cimitirul Bellu. Și nu vorbesc de procesiunile continue, organizate oficial. Timp de trei zile au venit copii din toate colțurile țării, din toate părțile. Am și acum imaginea a ceea ce poate însemna o cărută de flori. Așa de multe flori se adunaseră pe mormântul lui Eminescu. Toată lumea a pus câte două, trei garoafe. Sărbătoarea a fost spontană, nu a putut fi controlată și a avut loc în toată țara. În acea zi, Eminescu a devenit erou național, nu poet național”.

Eliza DUMITRESCU

JURNALE PERSONALE

(Urmare din pag. 1)

La întâlnirea celor două reviste: Viața Românească și Convorbiri literare (un vaas, un fel de serbare școlară penibilă) și la petrecerea mizeră de după se revăd poezii, scrierilor agreați de putere; aceiași de două-trei decenii; cei alții, mai tineri, cu adevărat importanți azi pentru așa sunt disidenții, fără drept de semnătură, fără dreptul de a participa la asemenea simpozioane literare - sau abținându-se... Aud că la Ateneu, la sărbătorirea bucurărească a poetului, a fost scandat, mereu, numele lui Ceaușescu... Au fost spuse cuvinte de „respectuoasă mulțumire și caldă recunoștință” dictatorului și savantei (patroana culturii), care fin sub oblaďuirea lor (sub obroc!) valorile naționale etc. etc.

Acest Eminescu din care Puterea face acum o adevărată diversivune, „spărghindul de grevă” al tăcerii poezilor contemporani. Pe el poți să-l învii doar cu „ce” și „cât” trebuie; un fel de aliat al ideologiei actuale, al sărăciei spirituale în care huzuresc „oamenii de cultură” cutare și cutare, și nici nu le mai înșir numele de scârbă... Acest Eminescu pe care au reușit să-l profaneze - pe care nu-l mai simt modelul sfânt (I.H. s-a infuriat, când i-am spus toate acestea convingeri ale mele; imi cerea să scriu în paginile consacrate poetului la România literară și am refuzat).

Acum, un grup mare de poeți oficiali și invitați din străinătate (nu știu cine a mai răspuns invitației, dacă o fi printre ei vreunul mai acătării...) a pornit în „pelerinaj” la Botosani, Ipotești, Suceava, Iași... Prilej de alte palavre și chefururi... Cum se anunță tot ploii în Moldova, poate nici locurile nu le vor vedea pentru un rest de omagiu.

(Aud că aceia care au luat cuvântul la Ateneu, scriitorii care au vorbit numai despre Mihai Eminescu, și-au văzut în materialele publicate fraze pe care nu le-au spus - laude și laude stăpânilor!)

Florenta Albu, Zidul martor (Pagini de jurnal) 1970-1990, București, Cartea Românească, 1994, p. 413-415

După ce i-au retras dreptul de semnătură, au scos numele lui Al. Călinescu până și

dintr-un program al „Colocviului Mihai Eminescu”. Mai grav - dar mai interesant pentru direcția în care evoluează lucrurile - e faptul că insul de la partid care a cenzurat programul a avut nevoie de aproape o oră ca să decidă dacă poate lăsa numele fiului lui Al. C., student în anul I și participant întâia oară la acest colocvii. Până la urmă l-a lăsat. De se pare că se reintroduce, ca în faimoasele vremuri cincizeciste, răspundera genealogică. E bine, e din ce în ce mai bine! Că lucrurile stau așa - dovadă e faptul că a fost scos din spaltul revistei Cronica un articol despre tatăl lui Al. C., un distins latinist decedat acum câțiva ani. Nu mai au liniște nici morții! Urmează, probabil, să fie cenzurate numele vecinilor, ale prietenilor, ale relațiilor întâmplătoare ș.a.m.d. până la interzicerea completă a tuturor numelor din România. Cu excepția unuia singur, poate a două-trei... Imi amintesc că acum câțiva ani s-a interzis publicarea pe copertile cărților a fotografiilor autorilor în viață, că de anul trecut articolele din presa cotidiană se de prima pagină trebuie să se continue în interior, pentru a nu apărea semnături pe pagina întâi... Uneori, nici nu-ți vine să crezi că toate acestea se întâmplă în realitate, ai impresia că e un vis urât, că citești un fel de contrautopie, că-ți povestește cineva aceste aberații numai ca să-ți facă sânge rău. Mă întreb până unde poate merge absurdul, mă întreb dacă mai poate exista vreo limită, mă întreb dacă nu cumva trăim în subconștientul unui nebun. Cred că și altceva s-a mai întrebât asta. Și pe bună dreptate.

Liviu Antonesei, Jurnal din anii cumei: 1987-1989, Încercări de sociologie spontană, Iași, Polirom, 1995, p. 78-79

Doctor I. Manolescu. Consult foarte amănunțit. Fost medic sportiv în diferite continente. Adept al medicinei naturale. Păstrează totuși medicația pentru inimă, ficat, colagenoză. Acum, principala problemă: infecția de la picior. Propune - și acceptăm - 15 zile, dimineața și seara, bandaje cu foi de varză opărite.

Ștefan F. Foy, Caietele unui fiu risipitor. Fragmente de jurnal, București, Humanitas, 1994, p. 282

Diferit României socialiste era comemorat centenarul morții lui Mihai Eminescu în Moldova Sovietică. Preluând ideile glasnostului și perestroikăi, liderii de opinie de la Chișinău au făcut din Eminescu portdrapelul schimbării. Dar și al naționalismului românesc. Căci cu o mână, Mihail Sergheevici Gorbaciov a apăsat butonul perestroikăi, iar cu cealaltă a ridicat capacul de pe cutia Pandorei. De unde au prins a tăsi orgoliile naționale bine ținute în frâu până atunci de stăpâni de la Kremlin.

La zidirea Soarelui, se știe, Cerul a muncit o veșnicie, Noi, muncind întocmai, ne-am ales cu, Ne-am ales cu domnul Eminescu. Domnul cel de pasăre măiastră, Domnul cel de nemurire noastră - Eminescu. Suntem în cuvânt și-n toate, Floare de latinitate Sub un cer cu stele sudice! De avem sau nu dreptate, De avem sau nu dreptate, Eminescu să ne judece. Mi-l fură, Doamne, adineauri Pe înalt domn cu tot cu lauri, Mă uscam de dor, în piept cu plânsul, Nu știu că dor mi-era de dânsul, Nu știu că doina mi-o furară Cu străvechea și frumoasa țară - Eminescu. Acum am și eu pe lume parte: Pot îmbrățișa măiastra-ți carte, Știu că frate-mi ești și-mi ești părinte, Acum nimeni nu mă poate mîntui. Bine ai venit în casa noastră, Neamule, tu, floare mea albăstră - Eminescu. Suntem în cuvânt și-n toate Floare de latinitate, Sub un cer cu stele sudice! De avem sau nu dreptate, De avem sau nu dreptate, Eminescu să ne judece!

Grigore Vieru

Eminescu

Securitatea și volumul X din Opere

(Urmare din pag. 1)

Atunci am decis să mă implic personal. Legat de acest volum se pronunțase însuși Ceaușescu, mi-a povestit Alexandru Oprea (coordonatorul seriei, n.r.). Ceaușescu i-a dat lui Oprea următorul sfat: „De ce vrei voi să publicați imediat volumul X? Ați publicat IX, ați publicat XI. Pe asta lăsați-l la urmă, și nu scoateți o mie, scoateți opt mii de exemplare”. M-am întâlnit cu Petru Creția, care lucra zi și noapte. Se știa că dacă se ocupă Zamfirescu, înseamnă că e amestecat Securitatea. Omul nostru era chiar în tipografie. Directorul Busuioceanu (al Editurii Academiei unde urma să apară volumul, n.r.) îi dăduse telefon vorbă lui nostru și i-a spus să oprească toate lucrările editurii, că sunt niște probleme. Dar acesta i-a răspuns „Tovarăș director, le opresc pe toate, dar cred că nu vreți să opresc și volumul X, știți că e centenarul și trebuie să iasă”. În momentul când a dat telefon, Busuioceanu știa bine cine e omul cu care vorbește, iar respectivul, la rândul lui, probabil că știa cine e Busuioceanu. Nu se știe cine avea grad mai mare. Dar când a

JURNALUL ZILEI

Alexandria, Furulcești, Măldăeni, Crâmpoia, Brebeni, Segarcea și Băilești.

Noi producții-record

Însoțit de Silviu Curticeanu, șeful Cancelariei CC și de Constantin David, ministrul Agriculturii, Ceaușescu a luat cunoștință de recoltarea orzului ca un proprietar de moșie. Și-a extins inspecția și asupra celorlalte culturi. A tras cu mâna pe deasupra lanurilor de porumb, s-a preumbat prin câmpurile de sfeclă, a numărat spicele dintr-un metru pătrat cultivat cu grâu, apoi boabele celui mai rădos spic și i-a minunat pe ceilalți cu calculul său rapid. După înmulțirile secretarului general, se estima ca vara lui 1989 să fie timpul-record al agriculturii din România.

Echilibristică în stil consacrat

Cum să fii pe linie, asigurându-te de avantajele poziției de scriitor publicat de oficiul partidului, fără să te rădă drept confrății, era o artă a vremii. Puțini erau aleșii care o stăpăneau. Rețetă bună a folosit poetul George Tomozei în tableta „Eminescu un dar și un dor”. Fără să pomenescă de Ceaușescu, a înzordonat scheletul discursului oficial cu personaje istorice și figuri de stil. „Spre a se naște

Mihai Eminescu, scria Tomozei, au vibrat sub vântul restrâștii bărboșii daci ai Columnei traianice. Au plâns cu geana cronicarii vechimii. Fălosul cap al lui Miron Costin a fost culcat pe butucul călăului. Pentru că el și el nu se nască a schimbat Dimitrie Cantemir sceptor voievodal pe sărmane scule de scris.”

Și așa brodând pe modelul continuității cu elemente istorice, a ajuns și la viața lui Eminescu. Care trăiește, finalmente, „noi”.

Bursa personalităților culturale

Rare erau prilejurile când în presa cotidiană centrală erau nominalizați protagoniștii evenimentelor culturale. Asemenea articole erau însă veritabile înștăriții ale ierarhiilor oficializate de partid în respectiva branșă. Astfel de listă s-a publicat în relatea despre simpozionul omagial consacrat centenarului Eminescu. Știința scrie că luasera cuvântul la secțiunea poezie, proză, teatru: George Munteanu, Emil Rotaru, Ioana Em. Petrescu, Eugen Todoran (profesor universitar), Nicolae Dragoș (poet), Valeriu Răpeanu, Victor Crăciun, Valentin Silvestru și Cornel Ungureanu (critici literari), Ion Drăgan (reprezentant la UNESCO), Hedi Hauser (Editura Kriterion), Maria Pongratz (redactor-șef la Szabad Szó), Academicianii Radu Voinea și Ștefan Pascu,

ARTICOLUL ZILEI

Timpul sub om

Am putea spune că norocul publicității lui Eminescu au fost liberalii. Numai cu Partidul Conservator i-ar fi fost mai greu, pentru că forța verbalului său stă în acel în contra (— Practic au succés și mari foloase pentru noi și de Maiorescu). Tonul e tunător, dumnezeiesc. E glasul de deasupra, care, încruntat, amenință și condamnă. Să nu cădem în greșea de-a crede că avem întotdeauna dreptate. În absolut, dar. Dar istoria fiind constituită mozaical, din mici realități puse una lângă alta, poți să ai dreptate pe-o bucată și să n-ai pe cea următoare - sau să ai dreptate în mare, global, și să te înșeli nițel în cutare sau cutare adăncitură ori cută. Există și gazetari târșiți de vremuri, unii făcuseră 48-ul și multe dintre evenimentele care au urmat. Aceștia știau din rutina penei acustica anilor de plinuri și glori. Câteodată, pamfletarul nimereste în plin, dar parcă-ar fi trebuit să dea în gol. Dar ce contează! Tot Eminescu avea dreptate. În absolut.

„Au de patrie, virtute, nu vorbește liberalul!”

Mulți dintre adversarii caricaturizați cu atăta artă de poet merită, istoricește vorbind, stima noastră. Dacă se mai întâmplă însă, luat de suviul formidabil al sfintei mâini, să vadă eronat amănuntele, pe care le îngroașă, Eminescu nu se înșală când e vorba despre problemele mari, esențiale ale românilor și ale timpului său. Și le asumă cu fanatism și disprețare, le esențializează și absolutizează. Prin lucrarea gazetăriei sale, el devine național, tot așa cum devine național

JURNALUL OMULUI SIMPLU

Bancuri interzise

(Urmare din pag. 1)

A doua zi, el a spus bancul colegilor, iar el se pare că l-au părat Tovarășei. I-a sunat părinții și, cum era normal la acea vreme, s-a pornit o adevărată anchetă în școală pentru a afla de unde a pornit bancul. Bineînțele că s-a aflat imediat cine i-a spus. Când am venit de la școală, părinții ne-au luat deoparte pe mine și pe fratele meu. Știam că urmează o morală și, evident, nu știam despre ce era vorba. Ne-au întrebat unde am auzit bancul, dar nu au scos nici un nume de la noi. Erau toți pentru unul și unul pentru totuși. Au renunțat la interogatoriul, dar ne-au avertizat să nu mai spunem bancuri cu Ceaușescu, să fim foarte atenți și să nu spunem nimănui că

prin lucrarea versului său. Or, din ce direcție ar fi plecat, dinspre gramatică sau istorie (a cărei oglindire o gândește în planuri uriașe, proiecte de drame și epopee), el se investește cu aura națională. Avea vocația martirului care întuiește, caută roata și se vâra sub ea s-o ridice la buna funcționare, știind, din capul locului, că nu e treaba unui singur individ și că va fi strivit. Un inșel îngrozitor răzbat din cuvintele sale, optintie, un inșel că sângele care te bușește ori că lacrima incrimențată. De aceea scrierile lui nu numai încordează mînții sau descătușare a inspirației, ceea ce e aproape același lucru. La Eminescu, de cele mai multe ori, în cultura română încordarea minții a stins fericierea exprimării. Nu mai găsim alt arc atât de uriaș și de nădrăvan și de norocos în țintire.

Lipsa de convenție cu care vorbea despre alții se completează - ba izvoară din duritatea cu care vorbește despre sine. Din tinerete și-a fost cel mai înșelat dușman.

Notă: „Dumnezeu la adăpătarea lumii a greșit cu unul, acela am fost eu, dar e o minune ce nu există, ci e numai umbra unei greșeli. Un punct în cartea destinului, care nu trebuia să fi fost, la care răsufărea cititorul se oprește fără să trebuiască”.

Faptul centenarului, care parcă ne ia prin surprindere, ne întoarce spre cerc privirea uimită, de maști amatori, esențiale ale românilor și ale timpului său. Și le asumă cu fanatism și disprețare, le esențializează și absolutizează. Prin lucrarea gazetăriei sale, el devine național, tot așa cum devine național

Marin SORESCU, România literară, nr. 24/1989

tata ascultă Europa Liberă în casă. În general să nu vorbim nimic despre Ceaușescu. Din feribom, povestea s-a oprit aici. Ce am înțeles din asta? Nimic, eram doar un copil și la cinci minute am uitat toată morală primită. Două săptămâni mai târziu am mai auzit un banc și, demigrat, l-am spus mai departe: Tovarășii Ceaușescu, în elicopter, Tovarășa Elena Uite, Nicule, se vede răurile! Ei. Nu tu, astea nu e răurile, e șoselele. Pilotul intervine: Nu, astea-s cozile!

Disident? Nici gând! Doar un copil. Chiar credeam că în România se trăiește bine și că în țările capitaliste este foamete. Chiar credeam istoria română a României, cea pe care o învățam la școală! (a consemnat Oana ANTONESCU)

primit răspunsul asta, Busuioceanu a zis că e clar cine stă în spatele operației și n-a mai zis nimic. La 20 mai volumul era gata. Ghiță Florea (adjunct al șefului secției de Propagandă și Presă a Comitetului Central din iunie 1986, n.r.) a cerut să mă vadă o dată manuscrisul și s-a trezit că avea pe masă direct volumul. Mihai Ungheanu a luat cinci exemplare și i-le-a dus la Chișinău, unde au stat în expoziție. În schimb, la București când a apărut, Moses Rosen s-a dus imediat la Gogu Rădulescu - omul lui de legătură pe lângă Elena Ceaușescu. S-au dus amândoi la ea, iar ea s-a dus la Ceaușescu și i-a cerut să scoată imediat volumul din expoziția de la București și să-l dea la tipotip. A ieșit scandal. Ceaușescu a cerut ca tirajul să fie pus la adăpost, să fie pus sub șapte lacăte. Rezultatul? Nu se mai vindea cu 100 de lei, se vindea cu 1.000. Numai eu am văndut vreo 10, mi le aduceau muncitorii de la tipografie. Cel care a fost pedepsit, chipurile, pentru că n-a fost vigilent și a lăsat să apară volumul X, a fost colonelul Vasile Preda, a cărui fiică i-a îmănânat lui Ceaușescu personal volumul când a apărut.”

Nicolae Ceaușescu a fost salutat de sătenele din Băilești, localitatea de baștină a lui Nea Mărin - Amza Pellea FOTO: AGERPRES

universitarii Ilie Bădescu, Nicolae Constantinescu și Zoe Dumitrescu-Busulenga, cercetătorii Simion Ghiță, Nicolae Gogoneață și Mircea Popa, criticii literari Zigu Ornea și Dumitru Vatamaniuc au fost nominalizați în secțiunea știință, filosofie, publicistică.

Estul și Vestul

În vreme ce Nicolae Ceaușescu survola sudul României, de la Bonn se anunța nou-

Lovinia BETA

Mesajul Tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, cu prilejul Simpozionului omagial „Mihai Eminescu“

Telegrama adresată Tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, de participanții la Simpozionul omagial dedicat Centenarului Mihai Eminescu

În numele Comitetului Central al Partidului Comunist Român, al Consiliului de Stat și Guvernului Republicii Socialiste România, precum și al meu personal aducem un fierbinte omagiu marelui poet Mihai Eminescu, care, prin nemuritoarea sa operă, a cântat poporul român, trecutul, prezentul și viitorul său, înscriindu-se pentru totdeauna în conștiința întregii noastre națiuni și în patrimoniul culturii universale ca exponent al unor luminoase idealuri și năzuințe de dreptate socială și națională, de afirmare liberă, demnă și independentă a României.

Simpozionul omagial prin care oamenii de știință și de cultură cinstesc memoria poetului național, Mihai Eminescu, constituie un puternic imbold pentru toți creatorii de literatură și artă din țara noastră de a-și pune întreaga lor creație – urmând strălucitul exemplu al marelui lor înaintaș – în slujba poporului, a dezvoltării cuceririlor sale revoluționare, a fâirii socialismului și comunismului, a ridicării României pe trepte tot mai înalte de civilizație și progres.

Poet al poporului său, Mihai Eminescu a lăsat posterității imaginea unui artist legat trup și suflet de pământul țării sale, de aspirațiile spre mai bine ale maselor populare, receptive la problemele majore ale epocii în care a trăit, ale luptei pentru apărarea și afirmarea ființei naționale – care au constituit în permanență izvorul veșnic viu al minunatei sale creații.

Nimeni mai mult decât Mihai Eminescu n-a dat expresie și n-a contribuit într-o asemenea măsură la afirmarea și punerea în valoare a frumuseții limbii române, a spiritului de înțelegere a legilor dezvoltării lumii. Cât de minunat sună și astăzi genialele versuri din poezia „La steaua”, „La steaua care-a răsarit/E-o cale-atăt de lungă/Că mii de ani i-au trebuit/Luminii să ne-ajungă”.

În opera lui Eminescu și-au găsit nemuritoare oglinzire paginile cele mai glorioase ale istoriei naționale, profundul patriotism al poporului român, gata să-și apere cu orice sacrificiu viața demnă și libertatea. Cât de minunat răsună cuvintele pline de demnitate prin care Mircea cel Mare afirma – în „Scrisoarea a III-a” – hotărârea poporului român de a-și apăra libertatea și independența: „Eu? Imi apăr sărăcia și nevoile și neamul/ Și de-aceia, tot ce mișcă-n țara asta, răul, ramul,/ Mi-e prieten numai mie, iară ție dușman este!”

Prețuind toate popoarele și valorile create de ele, Eminescu i-a urât pe cei care s-au rupt de popor și

s-au pus în slujba străinilor. Neindurătoare, dar profund îndreptățite, izvorâte din cel mai curat patriotism, răsună versurile sale din „Doina”: „Cine-a îndrăgit străinii/ Măncă-i-ar inima câinii,/ Măncă-i-ar casa pustia,/ Și neamul nemernicia!”.

Opera lui Eminescu a dat expresia marilor lupte sociale, încrederii în rolul proletariatului, al muncitorimii, pe care a chemat-o – prin versurile sale devenite legendare, din poezia „Împărat și proletar” – la luptă unită împotriva vechii orânduirii: „Zdrobiți orânduiala, cea crudă și nedreaptă,/ Ce lumea o împarte în mizeri și bogății/ Atunci când după moarte răsplăta nu v-așteaptă,/ Faceți ca-n astă lume să aibă parte dreaptă,/ Egală fiecare, și să trăim ca frații!”.

Cât de profund legată de creația lui Eminescu, de prezentul și viitorul țării noastre, cât de luminoasă și înălțătoare se arată dragostea lui pentru pământul patriei! „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie./ Țara mea de glorie, țara mea de dor/ Brațele nervoase, arma de țarie,/ La trecutu-ți mare, mare viitor... Dulce Românie, asta ți-o doresc.”

Această fierbinte urare a lui Eminescu și-a găsit astăzi deplină împlinire în patria noastră socialistă, liberă și independentă, în care poporul – zdrobind orânduirea cea crudă și nedreaptă, lichidând pentru totdeauna exploatarea și aspirarea – își făurește, în strânsă unitate, sub conducerea partidului nostru, propriul său viitor, socialist și comunist. (...)

Omagiind astăzi opera luminoasă a lui Mihai Eminescu – ca de altfel a tuturor marilor creatori din toate domeniile – avem datoria să dezvoltăm și să îmbogățim permanent, cu noi și noi creații, minunatul patrimoniu național – tezaur de gândire înaintată, revoluționară, care, prin conținutul de idei și mesaj profund umanist și patriotic, reprezintă o contribuție de seamă la mobilizarea întregului popor în edificarea noii orânduirii, la formarea și educarea omului nou, înaintat, constructor conștient și devotat al socialismului și comunismului în România. (...)

Cinstind memoria lui Mihai Eminescu, să facem totul pentru a asigura înfăptuirea neabătută a programului partidului de construcție socialistă, pentru înflorirea continuă a artei, a culturii românești, pentru sporirea forței sale educative, a mesajului său profund umanist, revoluționar, să creăm și să dăm poporului noi și valoroase opere care să lu-

Eminescu a fost cea mai promovată personalitate culturală în anii ultimei ai comunismului. I-au fost ridicate statui în majoritatea orașelor României FOTO: Ovidiu Bogdan/AGERPRES

jească progresului și înălțării patriei, ridicării conștiinței socialiste, dezvoltării înalțelor trăsături ale omului nou, înaintat, făuritor conștient al celei mai drepte și umane societăți, al visului de aur al omenirii – comunismul!

Învățământului. Participanții la simpozion au primit, cu profunde sentimente de respect și satisfacție, căldurosul mesaj adresat de dumneavoastră, mult iubite și stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, prin care se exprimă un fierbinte omagiu și cea mai înaltă cinstită adusă marelui nostru poet ce a oglinzit în opera sa, ca nimeni altul, tre-

cutul, prezentul și viitorul țării, alesele însușiri ale poporului român, aspirațiile sale de dreptate, libertate și înălțare a României, apreciere de autentică simțire patriotică, ce ilustrează dragostea și prețuirea pe care noi, toți, o purtăm

Lucașului poeziei românești.

Evocând valoarea fără egal a creației eminesciene, în cadrul lucrărilor simpozionului a fost subliniată cu pregnanță grija permanentă și înalta considerație manifestate de conducerea partidului, personal de dumneavoastră, mult iubite și stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, față de cunoașterea și valorificarea operii, de aprofundarea cercetărilor privind viața și activitatea poetului. Cu deosebită satisfacție, participanții la simpozion au evidențiat că, în perioada inaugurată de Congresul al IX-lea – moment de însemnătate istorică în dezvoltarea economico-socială și politică a țării, în descătușarea energiilor creatoare ale întregii națiuni – a fost întreprins un vast program de valorificare critică a moștenirii noastre literare, în cadrul căruia s-au înscris la loc de frunte cercetarea și editarea creației eminesciene, operă monumentală a culturii române, tipărită și difuzată în sute de mii de exemplare, asigurându-se, astfel, pătrunderea și cunoașterea ei de către întregul popor.

Punând în lumină înalta valoare națională și universală a creației eminesciene, comunicările prezentate au reliefat, în același timp, semnificațiile majore ale generoasei politici culturale a partidului și statului nostru de păstrare și dezvoltare a tradițiilor umaniste ale poporului român și ale culturii naționale, permanenta preocupare pentru ca, o dată cu progresul remarcabil pe plan economic și social al patriei, să se asigure înflorirea continuă a vieții spirituale și a creației literar-artistice. (...)

Reafirmăm, și cu acest prilej, deplina aprobare și profunda încredere a tuturor creatorilor din domeniul științei, culturii și artei față de politica internă și externă a partidului și statului nostru, strălucit concepută și înfăptuită de dumneavoastră, mult stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, cel mai iubit și respectat fiu al poporului român, care, printr-o activitate eroică și o gândire vizionară, asigurați mersul ferm al României pe calea socialismului și comunismului, sporirea prestigiului său în lume, afirmarea demnă, liberă și suverană a patriei.

Într-o vie și deplină umanitate, participanții la Simpozionul omagial Mihai Eminescu folosesc acest prilej pentru a vă exprima dumneavoastră, mult stimate și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, dumneavoastră, mult stimată tovarășă Elena Ceaușescu, cele mai calde sentimente de aleasă dragoste și nețărmurit respect, satisfacția deplină și întreaga recunoștință pentru strălucita activitate politică, revoluționară și patriotică pe care o desfășurați, asigurându-vă că vom face totul pentru dezvoltarea științei, culturii și artei, astfel ca aspirațiile Lucașului poeziei românești să-și găsească o minunată împlinire în ampla operă de edificare a celei mai drepte și demne orânduirii – comunismul, visul de aur al omenirii.

Participanții la Simpozionul omagial dedicat Centenarului Mihai Eminescu

IUNIE, LUNA EMINESCU

Luna iunie 1989 a fost luna Eminescu. Celebrarea a o sută de ani de la moartea poetului a cuprins ca o febră toate localitățile țării unde evenimentele au luat cele mai diverse forme: recitaluri de poezie și de muzică inspirată din opera lui Eminescu, plastică de aceeași inspirație, referate, expoziții cu fotografii, manuscrise și carte. În presă, la radio și la televizor, pe scenele teatrelor, ale consiliilor județene și orașenești, la muzee, în școli, în întreprinderi și la universități, „Lucașul poeziei românești”, cum suna clișeu atribuit poetului, a fost aniversat într-un elan ce amintea doar de febrilitatea „întrecerilor socialiste”. Manifestările de „apreciere” și omagiile au culminat în săptămâna 12-17 iunie. Ele au avut ecouri și peste hotare, regimul văzând în acest centenar un prilej de a mai câștiga la capitolul imagine pe plan extern.

Omagiu în București

La Sala Dalles din București a fost deschisă o „Expoziție de carte, documente și artă consacrată Lucașului poeziei românești”. La vernisajul de la Sala Dalles au fost prezenți membri ai guvernului, academicienii, activiștii, oameni de cultură și un „numeros public”. Suzana Gădea, președintele Consiliului Culturii și Educației Socialiste a ținut discursul inaugural. A fost evidențiată „aleasă prețuire de care s-a bucurat și se bucură opera lui Mihai Eminescu în anii construcției socialiste – expresie a politicii partidului și statului nostru de valorificare a tezaurului cultural-național”.

La Centrul European UNESCO pentru Învățământul Superior (CEPES) a avut loc o masă rotundă pe tema „Concepția lui Mihai Eminescu privind învățământul”. Tot în București, a avut loc evenimentul „Manifestări omagiale”, construit în jurul manuscriselor eminesciene și, cu prilejul căruia, cei prezenți au rostit alocuțiuni prin care, „au scos în evidență actualitatea poeziei și gândirii eminesciene, măreția și frumusețea operii Lucașului poeziei românești”.

Momentul culminant al evenimentelor din capitală l-a reprezentat Simpozionul omagial consacrat Centenarului Mihai Eminescu desfășurat sub titlul „Memorie marelui poet român – cinstirea întregii națiuni”. Simpozionul a avut loc la Ateneul Român, iar de organizare s-au ocupat Consiliul Culturii și Educației Socialiste și Uniunea Scriitorilor. Nu au lipsit, desigur, reprezentanții conducerii de partid și de stat: Emil Bobu, Constantin Olteanu, Dumitru Popescu, Suzana Gădea, Ioan Toma, Ioan Ursu, Emil Bobu, membru al CPEx, a citit audienței, formate din specialiști și cunosători ai operii emi-

nescene, un mesaj din partea lui Nicolae Ceaușescu. Presa vremii s-a referit la textul transmis din partea lui Ceaușescu ca la „o vibrantă cinstire și prețuire a marelui nostru poet, a creației sale nemuritoare, inspirată din viața și idealurile poporului din mijlocul căruia s-a ridicat”. Următorul pasaj, extras din scrisoarea trimisă lui Ceaușescu de către participanții la Simpozion, este semnificativ pentru modul în care regimul a denaturat și a folosit idei din opera eminesciană: „Cinstind memoria lui Mihai Eminescu, să facem totul pentru a asigura înfăptuirea neabătută a programului partidului de construcție socialistă, pentru înflorirea continuă a artei și culturii românești, pentru sporirea forței sale educative, a mesajului său profund umanist, să creăm și să dăm poporului noi și noi valoroase opere care să slujească progresului și înălțării patriei, ridicării conștiinței socialiste, dezvoltării înalțelor trăsături ale omului nou, înaintat, făuritor conștient al celei mai drepte și mai umane societăți, al visului de aur al omenirii – comunismul!”.

Tot la Ateneu, miercuri 13 iunie 1989, a avut loc un spectacol „literar-muzical omagial”. În deschidere, Filarmonica „George Enescu” a interpretat poemul simfonic „Lucașul”. S-au recitat poeme precum „Glosa”, „Călin-File de poveste”, „Și dacă”, „Mortua Est”, „Cete legeni”, „Mai am un singur dor”. Au fost interpretate piese muzicale inspirate din opera lui Eminescu. La sfârșitul spectacolului s-a recitat „Scrisoarea a III-a” și „compoziția vocal-sinfonică”, „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie”.

Evenimente dedicate centenarului au avut loc în toate centrele universitare din țară, inclusiv în Iași, oraș de suflet al lui Eminescu. Festivalul național de poezie, ediția a IX-a, în desfășurare în acea săptămână, a abundat în evocări: prelegeri cu privire la importanța creației eminesciene, recitaluri de poezie patriotică din creația lui Eminescu, muzică inspirată din creația poetului.

La Craiova, sub genericul „Eminesciana”, Centrul de creație și cultură socialistă „Cântarea României” a organizat în unități economice, sociale și de cultură, dar și la Comitetul județean de cultură și educație socialistă Dolj, simpozionul omagial intitulat „Eminescu – expresie integrală a spiritualității românești”.

În județul Botoșani au avut loc recitaluri „muzical-literare”, sub genericul „Tot mai citesc măiaștra-ți carte”. La bibliotecile orașenești și comunale din județ au fost deschise expoziții de carte eminesciană. Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani a organizat spectacolul de muzică și poezie „Dor de Eminescu” cu participarea actorilor din localitate, dar și de alte teatre din țară, din Iași și

București. Orchestra simfonică din Botoșani a asigurat fondul sonor. Și artele plastice au „contribuit” la sărbătorirea „poetului nepereche”. Astfel, tot la Botoșani, la Galeriele artă „Ștefan Luchian” a fost deschisă expoziția de pictură „Univers eminescian”.

În alte orașe din țară, presa vremii a semnalat evenimente de mai mică amploare, dar toate marcate de politicizare și naționalism. „Eminescu – poet național și universal” s-a intitulat spectacolul susținut pe scena „Centrul de Creație și Cultură Socialistă Cântarea României” al tineretului, din Drăgănești-Olt. La Rovinari și Motru, „în așezămintele de cultură” din aceste „centre industriale-agrar”, au avut loc manifestări precum: „Eminescu-poet național” și „Eminescu-poet universal”. La Bărlad, la Cluburile muncitorești au fost deschise expoziții de carte intitulate „Universalitatea operii lui Eminescu” unde au fost prezentate volume editate în diferite limbi străine. La Pitești, la Teatrul „Alexandru Davila”, evenimentul „Trecut-au anii” a fost un spectacol de poezie și muzică. Presa anului 1989 menționează și alte „manifestări”, la centrele de cultură și creație din Călugăreni, Mihăilești, Bolintin-Vale, Florești-Stoenești.

Omagiu „peste hotare”

Prin intermediul asociațiilor de prietenie dintre România și alte țări au fost organizate festivități de comemorare și în alte capitale. Astfel, în URSS, la Casa de cultură a Întreprinderii de rulment nr. 1 din Moscova, membru al Asociației de Prietenie Sovieto-Române (APSR), a fost deschisă o expoziție de fotografii „Mihai Eminescu – 1850-1889”, au fost evocate opera și viața poetului. La Londra, la inițiativa Asociației de prietenie Marea Britanie-România, în cadrul unui eveniment similar, au fost citite referate, s-au ținut conferințe, s-au recitat versuri traduse în engleză. La Lima, în sala de spectacole „Pacifico”, profesorul Luis Hernan Ramirez de la Universitatea „San Marcos” a vorbit despre creația poetului român. S-a recitat din Eminescu, inclusiv „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie”. La Budapesta, în ciuda relațiilor tot mai tensionate dintre Ungaria și România, Uniunea Scriitorilor din Ungaria și Radiodifuziunea Ungară au organizat o seară culturală Eminescu, la Clubul Kosuth din Budapesta. La Ulan Bator, în aula Universității au fost recitate poezii în mongolă și în română. În alte țări, cotidienele au consacrat pagini evocării activității lui Eminescu: la Alger în „El Moudjahid” și la Brasilia, în „O Povo”. Eliza DUMITRESCU

ECONOMISEȘTI și CITEȘTI!

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI
O colecție de literatură românească

În fiecare miercuri, numai cu **JURNALUL NAȚIONAL** CEL MAI CITIT ZIAR DE CALITATE **10,9 LEI**

www.jurnalul.ro

Cărțile se distribuie la chisocuri sau cu abonamentul Jurnalul PLUS și Jurnalul cu Carte.

DIN PRESA EXILULUI

CONFERINȚA DE PRESĂ ASUPRA SITUAȚIEI DIN ROMÂNIA

În ziua de 14 iunie, a avut loc la Paris o conferință de presă asupra situației din România, organizată de Liga pentru Apărarea Drepturilor Omului în România (LDHR), Coordonarea franceză a operației „Sate românești” și Comitetul de susținere Doian Cornea, care s-a ținut la Palais de Tokio. Participanții – ziaristi, delegați la Conferința post-Helsinki – au primit câte un dosar conținând cazuri de violare a dreptului la exprimarea liberă a opiniilor și credințelor: asasinat politic, internări psihiatrice, detenții arbitrare, arestări la domiciliu, texte de protest trimise din țară etc.

Ariadna Combes, de curând vicepreședintă LDHR, a prezentat ultima scrisoare primită de la Doina Cornea, un manuscris într-atât de minuscul încât să poată „încapea” într-un tub de pastă de dinți... și în care profesoara din Cluj relatează agresiunea suferită în ziua de 18 mai și regulimul abuziv de arest la domiciliu. Atașatul de presă al ambasadelor RSR, tovarășul Greece, a fabricat într-o agramată limbă franceză o contraversiune a faptelor, într-un comunicat de presă distribuit delegaților. Agravarea represivității ca și caracterul din ce în ce mai debil al intervențiilor diplomatice ale Bucureștiului sunt semne de panică, dar și ale unui primitivism a cărui forță vine din sfidarea oricăror norme și reguli de conviețuire civică și internațională.

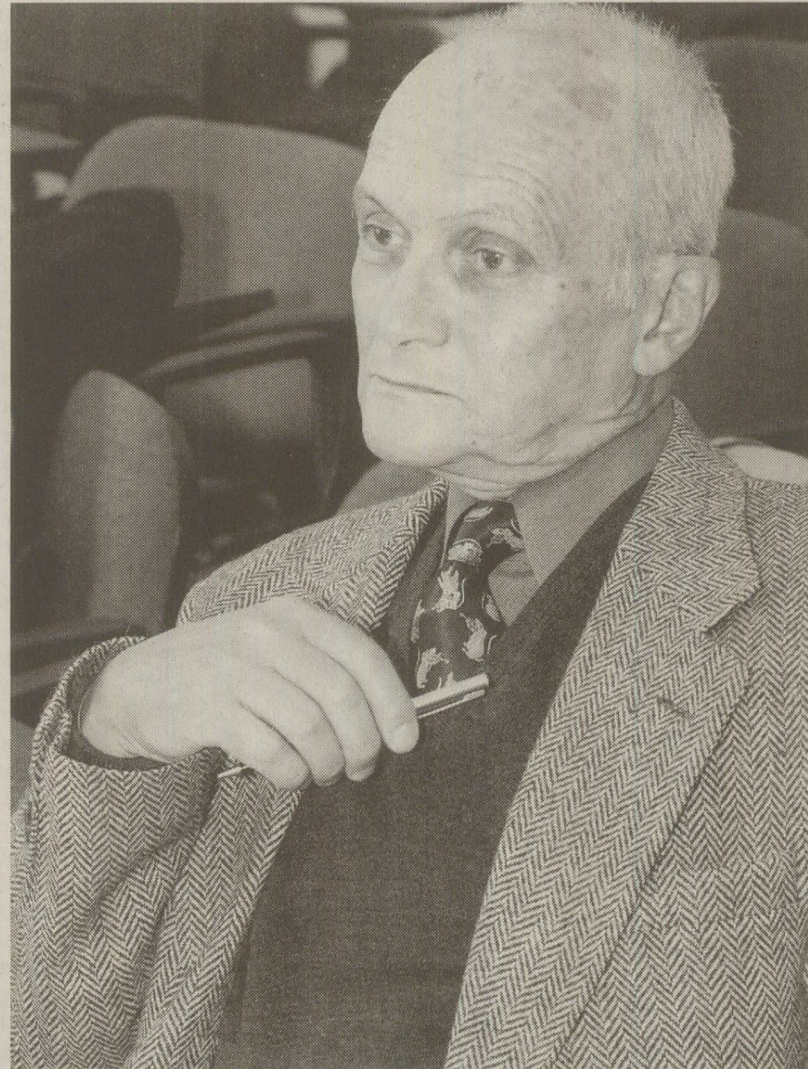
Pentru Mihnea Berindei, în tot acest tablou întunecat, există și un aspect pozitiv: absurdul, violența au declanșat în România un lanț al solidarității – mai ales după revolta de la Brașov –, vizibil prin multiplicarea protestelor care au devenit colective. Izolații sunt susținuți de ceilalți, studenții îi sprijină pe muncitorii, comunicarea clandestină sau deschisă trece de la o pătură socială la alta, de la un strat profesional la altul. Mihnea

Berindei a făcut o distincție foarte necesară pentru receptarea justă, din exterior, a situației din România: termenii de comparație posibili nu sunt celelalte țări europene ale Pactului de la Varșovia, ci Albania sau Coreea de Nord.

Următorii vorbitori au abandonat demonstrativ limba franceză, exprimându-se intenționat în română (traducerea fiind asigurată de Ariadna Combes): e vorba despre trei intelectuali unguri din Transilvania – Attila Ara Kovacs, Gustav Molnar și Keszthelyi Gyula, care trăiesc actualmente în Ungaria și sunt membri ai forumului democratic. Venirea lor la Paris a fost organizată de Fundația maghiară pentru drepturile omului din USA, participând astfel ca invitați ai delegației oficiale maghiare la Conferința post-Helsinki de la Paris.

Attila Ara Kovacs, filosof, fost redactor al primei reviste samizdat care a apărut în România, între 1981-1983, întreprindere curajoasă stopată brusc și violent de Securitate, a insistat asupra eficienței politice și morale a rezistenței, probată de evenimentele care se petrec actualmente în Polonia și Ungaria. De altfel, experiența plină de riscuri a unei publicații clandestine a fost reluată de curând de revista clandestină Kialto Szó din Transilvania. Îndreptăta speranța a vorbitorului este ca, într-o zi, românii și ungurii să colaboreze la redactarea unei publicații democratice comune. Dificilă încă pe teritoriul României, colaborarea dintre români și unguri a început în străinătate și presa occidentală ar trebui să se facă ecoul acestei premiiere, a spus Attila Ara Kovacs.

Gustav Molnar, filosof – redactor al unei viitoare reviste de cultură politică, mărturie istorice, eseuri, intuitivă „Limes”, care va apare la Budapesta – a preferat să vorbească mai ales

Dinu Zamfirescu a fost un activ militant pentru respectarea drepturilor omului în România FOTO: Alex Tudor/AGERPRES

despre viitor. Destinul relațiilor româno-maghiare depinde de saltul pe care opoziția democratică îl poate face soluționând corect o situație extrem de complexă și dificilă dar care beneficiază de un model posibil – concilierea franco-germană – și de un

larg context – Europa unită, care nu poate exista fără țările din Est. Ambele părți au o parte de responsabilitate în erorile trecutului dar calea către care trebuie să ne îndreptăm este cea europeană, de transgresare a ideii statului național. Gyula Keszthelyi, econo-

mist, a făcut o sinteză a problemelor minorității maghiare din România. Prima și poate cea mai dureroasă este cea a învățământului în limba maternă, de la cursurile primare până la desființarea, în 1959, a Universității Bolyai cu o tradiție de patru secole. Pentru tovarășul Meleşanu, delegat RSR la Conferința post-Helsinki de la Paris, pe care l-a citat vorbitorul, această politică nu e decât manifestarea grijii partidului pentru o integrare în viața românească...

Excelența limbii române mânăită de Gyula Keszthelyi, absolvent cu diplomă maghiară a Universității din Cluj, este o dovadă elocventă că deteriorarea învățământului în limba maghiară este un abuz totalitar, negarea ideologică și politică a diferenței, în numele nivelării și uniformizării. În acest sens, autonomia culturală și existența unor instanțe democratice pe naționalități, revendicări ale unui statut recunoscut al diferenței, aspirații firești, reprezintă pentru puterea de la București tot atâtea gesturi subversive, punând în pericol „cuceririle revoluționare”. În aceste condiții, sistematizarea nu este altceva decât uciderea diferenței și, în Transilvania, a acelei meta-comunicări imposibile de transplantat, incapabilă să supraviețuiască dincolo de spațiul comunității multi-culturale și multi-lingvistice care a generat-o.

Ziaristul francez A. Celerier – explicând rostul operației „Sate românești” – și Dinu Zamfirescu – relatând despre locuitorii a două sate (din Maramureș și Bistrița-Năsăud) care au reușit să se opună deschis și cu succes sistematizării – „au încheiat conferința de presă.

Lupta (Paris), nr. 124/1989
Arhiva Institutului Național pentru Memoria Exilului Românesc,
Fond Dan Culcer

vremea

Vremea a fost în general instabilă, cu cerul temporal noros. Au căzut averse de ploaie însoțite de descărcări electrice, mai frecvent în zonele de deal și de munte, în centrul și estul țării; aici, cantitățile de apă au depășit, pe alocuri, 25

de litri pe metru pătrat. Temperatura a fost cuprinsă ziua între 16 și 26 de grade, iar noaptea, între 6 și 16 grade.

La București, vremea a devenit treptat instabilă. Cerul a prezentat înnoiriri temporare și a plouat sub formă de averse. Temperatura maximă a urcat până la 23-25 grade, cea minimă, de noaptea, a coborât până la 10-12 grade.

tv 15 iunie 1989

19:00 Teledin
19:25 File de glorioasă istorie. Din lupta eroică a poporului român împotriva fascismului și războiului.
Redactor Maria Preduț
19:45 Agricultură – programe prioritare. Tehnologia recoltării cerealelor păioase – teimeinic însoțită, riguros aplicată. Redactor Radu Marian.
20:05 Eminescu – poet național. Program prilejuit de Centenarul Eminescu.
Redactori: Mihaela Macovei, Ru-

xandra Garofeanu, Adrian Muntea. Regia artistică Andrei Brădeanu
20:45 Tribuna experienței înaintate. Profesionalism și competență. Redactor Maria Halneș
21:05 Film serial – Cei care nu dispar. Producția a Televiziunii bulgare. Premieră pe țară
Cu: Eljana Popova, Atanas Atanasov, Petre Slabokov, Kosta Tonev, Emilia Radeva, Vera Delceva, Anna Petrova, Anton Karastoiarov
Regia Nedelco Cernev
Ultimul episod
21:50 Teledin
22:00 Închiderea programului

anunțuri

CERERI ȘI OFERTE DE SERVICIU

Întreprinderea Filatura românească de bumbac încadrează urgent următorul personal: tractoriști – rutieriști, tinichigiu industrial, transportator. Solicitanții trebuie să îndeplinească condițiile Legii 12/1071 și să aibă somoniul stabil în Municipiul București.
Întreprinderea de Anvelope cu sediul în București, Soseaua Oltenitei, numărul 141 încadrează: economist pentru ocuparea postului de revizor contabil, șef birou eficiență economică – preturi, șef birou contabilitate (economist), inginer electroenergetic sau energetic, lăcătuși mecanici, electricieni întreținere, tractoriști, rutieriști. Solicitanții trebuie să îndeplinească condițiile prevăzute de Legea 12/1971.
Întreprinderea Agroindustrială Chitila organizează concurs pentru ocuparea următoarelor posturi: șef birou contabilitate, revizor contabil, șef depozit, economist principal, casier.

VĂNZĂRI

Vând televizor și player Goldstar cu telecomandă, nou nouț. Aștept provincia.

Vând Olcit nou, culoare gri metalizat și Dacia 1310 Break, 13.000 de kilometri. Aștept provincia.

Vând la preț convenabil fotolii, birou, studio, șifonier, scaune, masă și etajera, fier forjat, rafturi metalice, centură auto, aparat foto Zenit, galerii, perdele, jocuri electronice, coșoc damă și bărbătească, mașină de spălat automată, haină bărbătească piele, diverse obiecte.

Vând videocasete înregistrate, matrice și videocasete originale. Aștept provincia.

Vând căteți lup, mașină de cusut, borduri, mozaic, placă marmură, pățuț copil, birou, diverse obiecte.

CUMPĂRĂRI

Vând Videorecorder stereo Hi-Fi, performanțe, amplificator, telecomandă, monitor Sony, ceas automatic deosebit.

Cumpăr mașină de tricotate nouă sau mai puțin folosită.

Cumpăr aragaz de voiaj, mașină de cusut electrică, poșetă ocazii.

Modelate

ORIZONTAL: 1) Cap la cap. 2) Curs de revenire. 3) Agent de legătură. (pl.) – Nu ascultă de... părinți. 4) Bijuterie de familie – Cale de acces. 5) Absentă la oră! – Pui mare ce se umflă în pene – Avans inițial! 6) Obișnuită masă de pește – Căzute în ispită. 7) Dar... redus! – Participă la curse stând în șa. 8) Înainte de toate – Merge la pas cu mașina – Mire la... televiziune (!). 9) Fel de fel (pl.). 10) Săgeți otrăvite – Înțocirea solului. 11) Instrumente de... valoare – Produse de uz curent (sg.).

VERTICAL: 1) Nu e de ajuns. 2) Local pentru copii – Prin centru! 3) Opt... jumătate (sic!) – Lucru făcut de mântuială. 4) Începutul emisiunii! – A fi stăpân. 5) Selaudă uneori... să fie prins – Nivel superior! 6) Un refren cântat în copilărie! – Pierdut în spațiu. 7) Marea cea mare. 8) Rezervă de stat – li prind bine foarfecele. 9) Doină din Ardeal! – Dor mistuitor. 10) Trasă-n sus! – Lapte condensat – Un ac mai mic... pe timpuri. 11) Tip de inspirație – Cunoștințe generale

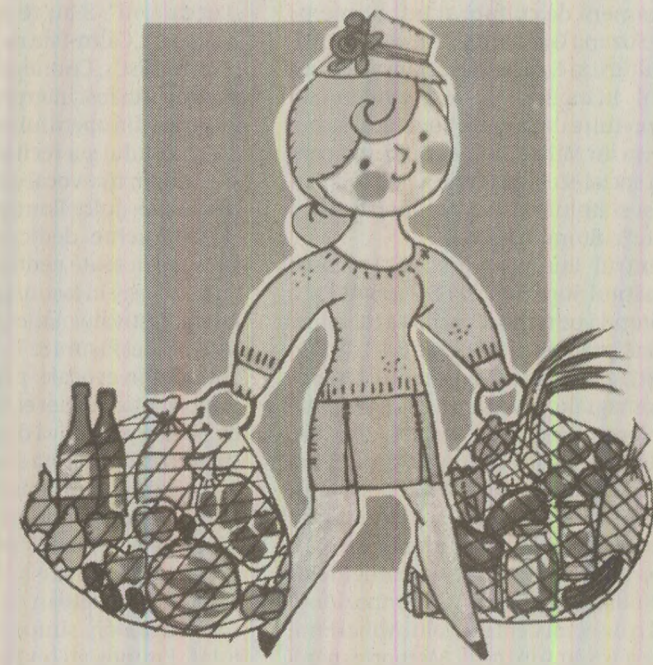
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
11										

Dicționar ILA

Revista Rebus, nr. 23/1989

amintiri

„Rețeta” bunei gospodine:
UN MAGAZIN BUN

COMPLEXUL COMERCIAL AL MAGAZINELOR GOSTAT – SUCEAVA
vă invită la unitățile sale din:

- Suceava ● Vatra Dornei ● Cimpulung Moldovenesc
- Fălticeni ● Rădăuți ● Gura Humorului ● Siret
- Solca ● Ostra

PRODUSE PENTRU TOATE GUSTURILE

Andrea Perlice
The San Francisco Chronicle
(Traducere din limba engleză
de Eliza DUMITRESCU)

DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ

Mii de români abia așteaptă să treacă în Ungaria

La Jocurile Olimpice din Los Angeles în 1984, un oficial atârna medalia de argint la gâtul Rosariei Oros. Cinci ani mai târziu, tânăra româncă de 26 de ani petrecea o noapte de mai ploioasă și terifiantă, alergând și împotmolindu-se spre frontiera Ungariei. „Vreau să fac sport”, a spus Oros, formal încă membră a echipei de scrimă a României, în timpul procedurii pentru refugiați, la un centru din acest oraș, aflat la 12 mile de graniță. „Dar din ianuarie, nu mă lasă să mai ies din România. Nu au încredere în mine.” Oros este unul dintre cei peste 30.000 de români care au trecut în Ungaria din februarie 1988, când guvernul maghiar a anunțat că va asigura azil cetățenilor vecinului său comunist. La început, un număr uriaș dintre refugiații erau etnici maghiari, în număr de 2,5 milioane în România. Ei căutau un refugiu în fața discriminării provocate de politicile naționaliste ale României și izbăvirea de greutățile economice. În săptămânile trecute, numărul etnicilor români refugiați a crescut cu 30%. Pe la mijlocul lui mai, un număr de 30 de români, atât români cât și etnici maghiari, au trecut granița în fiecare zi.

„Totul se prăbușește...” a spus poetul refugiat, în vârstă de 32 de ani, Petru Romoșan, despre patria sa natală. Programele lui Ceaușescu – care includ și demolarea a 7.000 de sate românești și relocarea locuitorilor în conglomerate sterile de ciment, sunt făcute pentru a plăti prin sacrificii datorita externă și cheltuielile de milioane pentru o arhitectură monumentală după bunul lui plac.

Cozi lungi

„Oamenii se așază la cozi la ora 2 noaptea pentru a cumpăra pu... noi primim doar ceea ce rămâne – picioarele și aripile”, a spus Cătălin, un etnic maghiar de 18 ani, în primele sale ore de la fuga sa peste graniță. „Este ca în Bronx, nu așa?... unde statul fură de la oameni și oamenii fură de la stat.” Românii care trăiesc în apropierea graniței și care își pot mitui pe oficialii locali pentru a obține documente de călătorie temporare refuză pur și simplu să se mai întoarcă acasă. Își părăsesc familia și prietenii. Mulți renunță la economiile de o viață. Refugiații, chiar și cei care riscă o călătorie peste graniță, reprezintă un eșantion reprezentativ pentru societatea românească – agricultori, tehnicieni, șoferi de camion, academicieni, studenți, oameni de știință, vedete sportive și poeți.

În timp ce Rosaria și fratele ei Gheorghe băjbăiau de-a lungul graniței în noaptea rece de 8 mai, încă 23 de oameni, printre care adolescenți, cupluri de vârstă medie, bunici și mame cu bebeluși în spătar, se îndreptau în aceeași direcție. Este o călătorie periculoasă, greoaie. Majoritatea celor care o întreprind petrec de la opt ore până la trei zile alergând de la un copac la altul prin pădurile goale de la granița de nord, cu urechile ciulite ca să audă lătratul câinilor grănicerilor români care au ordin să tragă și să omoare. Odată ieșiți din păduri, ei se târăs prin lanuri și traversează anevoie râuri cu albi ai dânci cu rucsaci în

SUGESTII, SESIZĂRI, RECLAMAȚII

Explicații nesatisfăcătoare din partea prestatorilor de servicii

În ultima vreme, au sosit la redacție noi răspunsuri din partea unor unități pe care ziarul Delta le-a vizat în diferite materiale de presă. Vom comenta câteva dintre acestea.

Referitor la articolul „Preluarea ambalajelor din magazine”, publicate de ziarul Delta la 13 aprilie, întreprinderea Comercială cu Ridicată pentru Produse Alimentare (ICRA) ne răspunde: „Cele sesizate de dv. sunt juste. Pentru remedierea deficiențelor privind activitatea de preluare a ambalajelor s-au întreprins următoarele măsuri” (și urmează concret un șir de măsuri). Toate bune, numai că în loc ca aceste măsuri să aibă eficiență, cum ne-am fi așteptat, activitatea vizată de noi trenează în continuare. Din nou cetățenii vin la redacție sesizând nereguli care (în de indisciplină personalului, cum încearcă ICRA să ne convingă

în răspunsul primit. De aceea, credem, conducerea ICRA a rămas datoare.

„Vă comunicăm că problema aprovizionării cu cuie (sic!) este în preocuparea noastră”, ne spune, într-o adresă, UJECOOP Tulcea ca răspuns la articolul „Tândală și Păcală” apărut în ziarul de la 6 aprilie a.c. De ce nu se găsește totuși cuie? Urmează o lungă explicație din care rezultă că toată vina aparține producătorilor, furnizorilor, repartizorilor, coordonatorilor de balanțe etc. Ce înțelege cititorul din asemenea denumiri? El vrea să găsească banalele cuie și pentru aceasta biroul comercial al amintitei unități trebuie să-și facă datoria.

D. Preda
Delta [jud. Tulcea], nr. 2.090/1989

AICI RADIO EUROPA LIBERĂ!

Disidenții români găsesc un ecou în Occident

Mărturiile ale unor disidenți de la București au ajuns în iunie în Vest, reușind să treacă de milițienii care supravegheau casele lor unde se aflau în domiciliu forțat. Radio Europa Liberă a relatat poveștile lor și ideile pe care le aveau despre reformarea sistemului.

„Nicolae Stăncescu, un inginer specializat în hidraulică și fost oficial ministerial și care a fost exclus din partid din cauza vederilor sale critice, a devenit cunoscut drept avocat al reformei în România, pe linia restructurării inițiate de Mihail Gorbaciov în URSS. În ultimii ani, Stăncescu a făcut o serie de propuneri de reformă conducerii PCR, a trimis unele dintre aceste propuneri Ambasadei Sovietice și a dat interviuri unor ziaristi din Vest. Drept rezultat, a fost de mai multe ori închis și a fost în arest la domiciliu în ultimii doi ani. În ultima sa scrisoare, Stăncescu a povestit pe scurt cum a fost interogată și bătut în mod repetat de Securitate. Stăncescu continuă să fie încrezător că „vremea restructurării a venit și pentru noi”; dar a insistat asupra nevoii de a include politici radicale de reformă. El a spus că există o polarizare socială și politică între cei care conduc și cei care sunt conduși în România, că lipsa de încredere și frica între cele două tabere sunt reciproce. Sigura cale de ieșire din această situație, în opinia lui Stăncescu, este mișcarea graduală către un sistem multipartid. El a chemat la dialog între lideri și public, pentru a începe acest proces. A spus că acest lucru ar cere o reinstaurare a libertății de opinie și de expresie. Stăncescu a mai vorbit despre „deteriorarea serioasă a eticii individuale” în România și a cerut ca intelectualii să îndrume oamenii în procesul de recuperare morală.

În ultima sa luare de poziție, Stăncescu nu a făcut apel la Gorbaciov să sprijine reforma din România. Dar a apelat la ONU, la diplomații din Vest și la oarecui din casa europeană de a-i ajuta pe cei expuși violenței drepturilor omului în România și de a sprijini reforma politică. Arhitecta din bucurești a dorit să fie interviuata ano-

nim pentru că se teme ca autoritățile să nu ia măsuri împotriva rudelor dacă ea va vorbi iarăși deschis. Anterior a acordat un interviu unor jurnaliști vestici, sub numele său real. Arhitecta, care are legături strânse cu elita culturală bucureșteană, a vorbit despre eforturile sale recente de a strânge semnături pentru a organiza un organism cultural în care reprezentanți ai tuturor uniunilor de creație din București ar putea discuta aspecte de interes profesional și civic. Apelul nu a reușit deoarece doar șase oameni s-au arătat gata să semneze. Ironic, unii dintre cei care au refuzat și-au argumentat decizia prin aceea că, recenta scrisoare deschisă a celor șase veterani ai PCR care au criticat cultul lui Ceaușescu iritat autoritățile atât de mult încât este prea periculos să mai treci la astfel de acțiuni. Astfel, în loc de a-i stimula și pe alții să vorbească deschis, scrisoarea celor șase le justifică de fapt lipsa de acțiune. Arhitecta a remarcat că acest rezultat reflectă cu acuratețe „dezbinarea și teama care există chiar și printre intelectuali. Frica lucrează ca un anestezie”. Ea a tras concluzia că orice schimbare politică semnificativă din România va putea avea loc doar într-o eră post-Ceaușescu și cu susținerea lui Gorbaciov.

Mărturiile acestor critici cheie ai regimului, ilustrează cadrul în care acționează minuscula comunitate a disidenților români. Ambianța este represivă, iar disidenții sunt izolați unii de alții și de societate și au foarte puține contacte cu simpatizanții de peste graniță. Mărturiile lor reflectă, de asemenea, îngrijorarea crescândă cu privire la condiția morală a societății românești și îndoilele privind șansele României de a ieși din pasivitatea politică fără ajutor din afară.”

Vladimir Socor
Radio Europa Liberă (München) – Raport al secției de cercetare, condusă de dr. M. Șafir.
Document din „Arhiva 1989”,
Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca
(Traducere din limba engleză
de Eliza DUMITRESCU)